Ohjeita eroavalle

Ero lapsiperheessä -työ

LAHDEN
ENSI- JA TURVAKOTI RY

Ensimmäinen hakemus

Avioeroa koskeva asia pannaan vireille käräjäoikeudelle toimitettavalla kirjallisella hakemuksella. Sen voivat tehdä puolisot yhdessä tai toinen puoliso yksin. Hakemus haetaan ja jätetään käräjäoikeuden kansliaan joko itse tai valtuutetun asiamiehen toimesta. Hakemus voidaan lähettää myös postitse tai sähköpostina.

Harkinta-aika

Harkinta-aika alkaa siitä, kun yhteinen avioerohakemus on jätetty tai toisen puolison tekemä hakemus on annettu toiselle puolisolle tiedoksi. Hakemuksen tiedoksiantamisesta huolehtii käräjäoikeus. Harkinta-aika on kuusi kuukautta.

Toinen hakemus

Puolisot tuomitaan avioeroon, kun kuuden kuukauden harkinta-aika on kulunut umpeen ja puolisot yhdessä tai toinen heistä vaatii avioeroa uudella hakemuksella, joka edellisen tavoin toimitetaan käräjäoikeuteen.

Avioeroasia raukeaa, jos vaatimusta avioeroon tuomitsemisesta ei ole tehty vuoden kuluessa harkinta-ajan alkamisesta.

Ilman harkinta-aikaa puolisoilla on oikeus saada avioero, jos he ovat asuneet keskeytyksettä erillään viimeiset kaksi vuotta.

Avoero

Avoliitosta erottaessa ei tarvita kenenkään muun päätöstä, kuin asianosaisten itsensä. Eroon liittyvät muut asiat, kuten lapsen asiat ja omaisuuden jako tulee tällöinkin järjestää niihin liittyvien säädösten mukaan.

1. ERON YHTEYDESSÄ KÄSITELTÄVÄT LAPSEEN LIITTYVÄT ASIAT

Avioeron yhteydessä

Vanhemmilla on lähtökohtaisesti sopimusvapaus ja he voivat tehdä sopimuksen lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta joko suullisesti tai kirjallisesti. Jotta sopimus olisi täytäntöönpanokelpoinen, tulee se laatia kirjallisesti oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisesti lapsen asuinkunnan lastenvalvojalla. Lastenvalvoja vahvistaa sopimuksen, jos se on lapsen edun mukainen. Vahvistettu sopimus vastaa lainvoimaltaan tuomioistuimen antamaa ratkaisua.

Jos yhteisymmärrykseen ei päästä, oikeus ratkaisee huollon, asumisen ja muut tähän liittyvät asiat. Tällöin käräjäoikeus saattaa pyytää selvitystä sosiaalitoimelta. Selvityksessä arvioidaan mm. vanhemmuutta hyvän hoidon ja kasvatuksen näkökulmasta; missä määrin vanhempi on osallistunut lapsen hoitoon, kyky tarjota lapselle turvallinen ja ymmärtäväinen kasvuympäristö, vanhemman terveydentila, taloustilanne ja asumisjärjestelyt.

Lapsenhuoltomuodot erotilanteessa

- **Yhteishuolto** tarkoittaa sitä, että vanhemmat yhdessä päättävät lapsensa tärkeistä asioista, kuten nimestä, hoidosta, kasvatuksesta, passista, asuinpaikasta, kansalaisuudesta, äidinkielestä, uskontokunnasta, koulutuksesta ja terveydenhuollosta sekä lapsen omaisuuden käytöstä. Yhteishuollossa kummallakin huoltajalla on oikeus saada tietoja lapsestaan viranomaisilta esim. päivähoidosta, lääkäriltä, opettajilta ja poliisilta.

  Joskus tuomioistuin voi päättää huoltajien välisestä tehtävien jaosta erikseen ja antaa päätösvallan jossakin asiassa yksin toiselle vanhemmalle. Tällöin puhutaan **rajoitetusta yhteishuollosta**.

- **Yksinhuolto** tarkoittaa sitä, että vain toinen vanhemmista on lapsen huoltaja ja hän tekee yksin kaikki lasta koskevat päätökset. Viranomaiset (esim. päiväkoti, koulu, terveydenhoito, sosiaalitoimi) antavat lasta koskevat tiedot vain huoltajalle ja vain huoltajan erikseen antamalla luvalla toiselle vanhemmalle (ellei toisin ole päätetty).

Lapsen asuminen

Silloin, kun vanhemmat ovat yhdessä lapsen huoltajia, mutta eivät asu yhdessä, on ratkaistava, kumman vanhemman luona lapsi asuu. **Lähtökohtana tulee olla lapsen etu.** Harkittaessa lapsen asuinpaikkaa, on tärkeää ottaa huomioon, kuinka asuminen ja lapsen arkeen kuuluvat asiat järjestyvät käytännössä parhaiten.

Vuoroasuminen tarkoittaa sitä, että lapsi asuu puolet tai lähes puolet ajastaan vuorotellen vanhempiensa luona (vaatii hyviä suhteita vanhempien välillä ja on toivottavaa, että vanhemmat asuvat lähekkäin, jolloin koulu, päiväkoti ja kaverit pysyvät ennallaan). Joissakin tapauksissa lapset asuvat pysyvästi samassa paikassa ja vanhemmat asuvat vuorotellen heidän kanssaan. Lapsi voi kuitenkin olla virallisesti kirjoilla vain yhdessä paikassa (lähivanhempi). Muista lapsen etu, ei se, mikä sopii vanhemmille parhaiten!

Tapaamisoikeus

Lapsen tapaamisoikeuden tarkoituksena on turvata lapselle oikeus pitää yhteyttä ja tavata vanhempaansa, jonka luona hän ei asu. Tapaamisoikeuden turvaaminen on kummankin vanhemman vastuulla. Lapsen oikeus tavata vanhempaansa ei ole sidoksissa siihen, onko vanhempi lapsen huoltaja vai ei. Lisäksi tuomioistuin voi vahvistaa tapaamisoikeuden myös lapsen ja hänelle erityisen läheisen muun aikuisen välille.

Lapsen elatus

Vanhemmilla on velvollisuus elättää alaikäistä lastaan. Lapsella on oikeus riittävään elatukseen, joka käsittää lapsen kehitystason mukaisten aineellisten ja henkisten tarpeiden tyydyttämisen, lapsen tarvitseman hoidon ja koulutuksen sekä siitä aiheutuvat kustannukset.

Vanhemmat vastaavat lapsensa elatuksesta kykynsä mukaan. Etävanhemman maksaman elatusavun suuruus määräytyy lapsen elatuksen tarpeen ja molempien vanhempien elatuskyvyn perusteella.

Lapsen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan päättyy, kun hän täyttää kahdeksantoista vuotta. Jos lapsi käy kuitenkin vielä koulua, hänen on mahdollista hakea vanhemmaltaan koulutusavustusta.

Elatusavun määrästä ja suorittamistavasta sovitaan vanhempien keskinäisellä sopimuksella tai lastenvalvojan vahvistamalla sopimuksella. Jos vanhemmat eivät pääse keskenään sovintoon lapsen elatusta koskevassa asiassa, voidaan asia viedä tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Elatusapu voidaan vahvistaa jatkuvasti voimassa olevaksi tai määräajaksi tai suoritettavaksi erämääräisenä eri ajanjaksoilta. Elatusapu maksetaan kuukausittain etukäteen tai voidaan

sopia maksettavaksi kertasuorituksena. Elatusmaksu on maksettava erääntymispäivänä pääsääntöisesti lapsen lähivanhemman pankkitilille. Jollei elatusapua makseta erääntymispäivänä, ne voidaan ulosmitata elatusvelvolliselta.

Lapsella on oikeus **elatustukeen**, jos

- elatusvelvollinen on laiminlyönyt *vahvistetun* elatusavun maksamisen (vahvistettu = joko lastenvalvojan vahvistama sopimus tai tuomioistuimen päätös)
- elatusapu on vahvistettu elatustukea pienemmäksi elatusvelvollisen vanhemman taloudellisen tilanteen vuoksi
- elatusapua ei ole vahvistettu lainkaan maksettavaksi elatusvelvollisen taloudellisen tilanteen vuoksi
- avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyyttä ei ole vahvistettu
- olet adoptoinut lapsen ilman kumppania

Avoeron yhteydessä

Avioeron yhteydessä käytettävää menettelyä käytetään soveltuvin osin myös avoerossa. Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli molemmat vanhemmat ovat lapsen huoltajia ja vanhemmat eroavat avoliitosta, sovitaan lapsen huollosta, asumisesta, tapaamisoikeudesta ja elatusavusta edellä mainituin tavoin.

2. PERHEASIOIDEN SOVITTELU

Perheasioiden sovittelu on mahdollista silloin, kun avio- tai avopuolisot miettivät eroa tai pohtivat eron jälkeistä tilannetta. Sovittelun avulla halutaan helpottaa perheen elämää riippumatta siitä, päätyvätkö puolisot eroon. Sovittelussa kiinnitetään erityistä huomiota lasten asemaan ja tilanteeseen perheessä sekä siihen, että lapset voivat säilyttää hyvät suhteet kumpaankin vanhempaansa myös avio- tai avoeron jälkeen.

Sovittelupalvelun käyttäminen on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Sovittelun järjestämisestä huolehtivat kunnan sosiaaliviranomaiset, perheasiain neuvottelukeskus ja perheneuvola. Näiden lisäksi sovittelupalveluita voivat antaa tähän luvan saaneet yhteisöt ja henkilöt.

3. OMAISUUDEN JAKO ELI OSITUS

Avioerossa

Omaisuuden jako voidaan toimittaa siten, että osapuolet tekevät keskenään sopimuksen (sopimusositus). Tällöin siitä laaditaan asiakirja, joka on päivättävä ja allekirjoitettava sekä kahden esteettömän henkilön todistettava oikeaksi.

Jos osapuolet eivät pääse asiassa yksimielisyyteen, osituksen toimittaa tuomioistuimen tähän tehtävään määräämä pesänjakaja, tavallisesti asianajaja.

Omaisuuden ositusta voidaan **sovitella** silloin, jos se johtaisi kohtuuttomaan lopputulokseen tai siihen, että toinen puoliso saisi perusteettomasti taloudellista etua. Kun osituksen sovittelua harkitaan, otetaan erityisesti huomioon avioliiton kestoaika, puolisoiden toiminta yhteisen talouden hyväksi ja omaisuuden säilyttämiseksi ja kartuttamiseksi. Sovittelupäätöksen tekee tuomioistuimen määräämä pesänjakaja.

Avoerossa

Jos avoliitto on purkautunut ennen 1.4.2011, yhteistalouden purkuun ei ole erityisiä säännöksiä. Perusperiaate tällöin on, että kumpikin pitää oman omaisuutensa ja yhteisen omaisuuden jaosta tulee sopia. Riitatapauksissa omaisuuden omistusoikeus tulee todistaa esim. kuiteilla.

Avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta on tullut voimaan uusi laki 1.4.2011. Tätä lakia sovelletaan avoliittoihin, jotka ovat päättyneet sinä päivänä tai sen jälkeen. Lisäksi

edellytetään lain soveltamiseksi, että avoliitto on kestänyt vähintään viisi vuotta tai puolisoilla on tai on ollut yhteinen tai yhteisessä huollossa oleva lapsi.

Uuden lain perusteella toimitettavissa yhteistalouden purkamisissa lähtökohtana on, että kumpikin puoliso pitää oman omaisuutensa. Jos irtaimen esineen osalta ei selviä, kummalle se kuuluu, se katsotaan yhteiseksi.

Uutta lakia sovellettaessa voi myös tulla kyseeseen oikeus hyvitykseen. Jos puoliso on auttanut toista puolisoa kartuttamaan omaisuuttaan ja omaisuuden jakaminen pelkästään omistussuhteen perusteella merkitsisi hyötymistä toisen kustannuksella, eikä hyötyminen ole vähäinen, voi auttaneella puolisolla olla oikeus hyvitykseen.

Hyvitykseen oikeuttava panos voi olla esim. taloustyötä kotona toisen kartuttaessa omaisuuttaan työelämässä. Se voi olla myös merkittävä rakennus- ja korjaustyö tai pitkäaikainen hoivatyö kotona toisen puolison hyväksi.

Omaisuuden erottelusta ja hyvityksestä on uuden lain mukaan mahdollista sopia puolisoiden kesken. Mikäli sopiminen ei onnistu, voi asiaa varten hakea oikeudelta pesänjakajan määräämistä, joka päättää jaosta ja hyvityksestä. Hyvitysvaatimus voidaan myös saattaa kanteella oikeuden ratkaistavaksi.

Hyvitys tulee vaatia joko erottelussa tai viimeistään kuuden kuukauden kuluessa erottelusta.

4. LAPSEN TUNTEITA EROSSA

- **Hämmennys**: Erotilanne tuntuu usein lapsesta sekavalta ja hänen voi olla vaikea ymmärtää, mitä perheessä tapahtuu ja miksi. Lapsi voi miettiä, ovatko tapahtumat totta.

- **Syyllisyys ja häpeä**: Usein lapsi kokee syyllisyyttä ja häpeää vanhempien erosta. Mitä pienempi lapsi on, sitä enemmän hän ajattelee asioiden johtuvan itsestään.

- **Pelko**: Lasta pelottaa luopuminen tutusta ja turvallisesta. Hänen perusturvallisuuden tunteensa voi järkkyä ja voi tuntua, että mitä tahansa voi tapahtua. Hylkääkö vanhempi hänetkin?

- **Ikävä ja suru**: Vanhemman on tärkeä antaa lupa surun ja ikävän tunteiden ilmaisemiseen. Joskus lapsen voi olla vaikea puhua kipeistä asioista ja tunteista, jolloin hän vetäytyy omiin oloihinsa eikä hae lohtua.

- **Pettymys**: Eron jälkeen lapset usein toivovat vanhempien rakastuvan uudelleen ja muuttavan takaisin yhteen. Lapsi kokee pettymystä, kun toiveet eivät toteudu.

- **Viha**: Lapsella on oikeus olla vihainen siitä, että vanhemmat ovat eronneet ja hän on joutunut luopumaan monista asioista ja mahdollisesti ihmissuhteista.

- **Helpotus**: Lasta helpottaa, kun hän saa irrottautua aikuisten asioista. Lapsen tehtävä ei ole lohduttaa vanhempaa.

- **Ilo**: Vanhempien ero voi lapsesta tuntua vielä pitkän aikaa pahalta. Aikaa myöten, kun lapsi oppii hyväksymään tapahtuneen, myös paha olo vähenee. Lapsen on hyvä oppia tuntemaan omat vahvuutensa ja pitämään itsestään juuri sellaisena kuin on.

Lähde: Entäs minä? Kuinka tuen lastani erossa (Lehtinen, Lätti)

5. MITEN AUTAN LASTANI EROSSA?

- Kerro lapselle erosta ja sen syistä. Sano, ettei ero ole hänen syytään.

- Kerro lapselle, että vanhemmat eivät eroa hänestä ja auta lasta kertomaan asiasta myös kavereille ja muille aikuisille.

- Säilytä arjen rutiinit mahdollisimman muuttumattomina ja valmistele lasta parhaasi mukaan tuleviin muutoksiin.

- Anna lupa lapsen kaikenlaisille tunteille, älä jätä lasta yksin ikävään tai suruun, vaan lohduta häntä.

- Kannusta lastasi ilmaisemaan tunteitaan jutellen, piirtäen, kirjoittaen tai muulla hänelle luontaisella tavalla.

- Pysy itse rauhallisena lapsen tunnekuohun aikana ja ohjaa häntä rakentavaan kiukun purkamiseen.

- Vältä riitelyä toisen vanhemman kanssa lapsen kuullen. Tue lapsen ja toisen vanhemman suhdetta sekä lapsen myönteistä mielikuvaa toisesta vanhemmastaan.

- Kerro lapselle, että vanhempien riidat eivät ole hänen syytään. Älä viestitä aikuisten asioita lapsen kautta.

- Luo turvaa olemalla lapsen lähellä. Älä vuodata omia hankalia tunteitasi lapselle.

- Anna lapsen muistella menneitä ja katsella valokuvia. Tee yhdessä lapsen kanssa mukavia asioita.

- Kiitä ja kehu lastasi usein ja kannusta häntä nauttimaan iän mukaisista asioista.

Lähde: Entäs minä? Kuinka tuen lastani erossa (Lehtinen, Lätti)

6. POHDITTAVAKSI

Olemmeko vanhempina eron jälkeen valmiita seuraaviin asioihin?

- **Kerromme yhdessä** lapselle eroaikeistamme ja eroon johtaneista syistä. Lapsen ei tarvitse luoda erolle omaa selitystä eikä syyllistää itseään vanhempien eroratkaisusta.
- **Mietimme yhdessä** parhaat ratkaisut ja järjestelyt lapsen asioissa. Emme eroa lapsesta vaan toimimattomasta parisuhteesta.
- **Osoitamme sanoin ja teoin** lapselle, että rakastamme häntä ja pidämme hänestä huolta eron jälkeenkin. Otamme vastaan lapsen tunteet ja kuuntelemme lasta.
- **Kerromme lapselle**, mitä muutoksia ero tuo hänen elämäänsä ja mikä säilyy eron jälkeen samana. Pyrimme yhdessä vahvistamaan lapsen turvallisuudentunnetta.
- **Suojelemme lasta** turhilta pettymyksiltä. Emme anna lapselle lupauksia, joista emme voi pitää kiinni. Emme myöskään anna lapselle toivoa asioissa, joihin emme voi vaikuttaa.
- **Ymmärrämme ja hyväksymme** sen, että lapselle on tärkeää saada säilyttää yhteys kumpaankin vanhempaan samoin kuin muihin hänelle tärkeisiin ihmisiin. Pyrimme vanhempina mahdollistamaan suhteiden jatkumisen.
- **Kerromme erostamme muille** lapsen ympärillä oleville aikuisille. Emme jätä perhetilanteen muutoksesta kertomista lapsen vastuulle.
- **Toimimme kumpikin** omalta osaltamme niin, että keskusteluyhteys välillämme säilyy. Lapsen tehtävänä ei ole toimia viestinviejinä välillämme.
- **Pidämme huolta** omasta jaksamisestamme ja haemme tarvittaessa apua. Lapsen tehtävä ei ole toimia kummankaan vanhemman tukihenkilönä eikä perheen tunneilmaston tasapainottajana.
- **Muistamme,** että lapsen tulee erosta huolimatta saada elää ikätasonsa mukaista elämää. Ymmärrämme, että vanhemmat voivat vaikuttaa siihen, minkälaiseksi lapsen elämä muodostuu.

7. MITÄ MUITA ASIOITA TULISI HOITAA / HUOMIOIDA

- Osoitteenmuutos postiin ja maistraattiin. Jos jäät vanhaan osoitteeseen, tarkista maistraatista, että toinen on tehnyt osoitteenmuutoksen.

- Kelan etuudet: Mitä maksetaan ja kenelle kuuluu esim. asumistuki, lapsilisät ja yksinhuoltajakorotukset. Kaikkiin etuuksiin tarvittaessa siirrot, katkaisut ja tarkistushakemukset. Kotihoidontuki ja siinä hoitolisän tarkistushakemus.

- Vanhassa asunnossa vesimaksut ja muut henkilölukuun perustuvat maksut ajan tasalle (miten autopaikka?).

- Tarkista asunnon/perheen sähkösopimus, vakuutukset, puhelimet, nettiyhteydet, bonuskortit yms. – kenen nimissä ne ovat ja siirrä omiin nimiin.

- Asunnon ja muiden lainojen tarkistukset ja siirrot omille tai toisen nimelle. Suoraveloitusten tarkistaminen, että menevät oikealta tililtä.

- Jos yhteinen tili, hanki oma tili (tai poista oman tilisi käyttöoikeus toiselta). Etuuksien, palkkojen ja muiden maksujen siirto omalle tilille.

- Lasten tilit ja niiden käyttöoikeus.

- Lehden ym. yhdessä tilatut asiat tarkistukseen. Kenelle tilattu ja kuka maksaa?

- Sairaaloissa ja työpaikalla ym. lähiomaisen tietojen tarkistus.

- Jos muutto, niin lasten koulut, päiväkodit yms. kuntoon.

- Vakuutukset ja mahdollinen testamentti ajan tasalle (edunsaajat?).

- Lasten avuntarve ja mistä siihen apua? (Ero lapsiperheessä -työ, neuvola, kouluterveydenhuolto, perheneuvola + ks. liite eropalveluista).

- Oma avuntarve ja jaksaminen. Mistä ja millaista apua? (kunnallinen terveydenhuolto, työterveys + ks. liite eropalveluista)

Hyvin hoidettu ero luo pohjan eron jälkeen jatkuvalle elämälle ja vanhempien sovinnolliselle yhteistyölle lapsen asioissa.

8. EROAUTTAJIEN YHTEYSTIEDOT

PERHEOIKEUDELLISET PALVELUT; LASTENVALVOJA
Aleksanterinkatu 18 A, 4.krs, 15140 LAHTI
Ajanvaraus, neuvonta ja ohjaus: 044 482 0341, maanantai – torstai kello 9-11 ja 13-14

ALAIKÄISTEN MIELENTERVEYS JA -PERHENEUVOLAPALVELUT
PERHEASIOIDEN SOVITTELU
Aleksanterinkatu 18A, 5.krs (muutamme 4/2021 Aleksanterinkatu 11, 1-2 krs.),
03 818 3700, (ma-pe klo. 12-14)
www.perheneuvola.fi

ERO LAPSIPERHEESSÄ –TYÖ
VANHEMMAN NEUVO- JA LASTEN ERORYHMÄT, ASIAKASTAPAAMISET
Launeenkatu 8, Lahti, 15100 Lahti, 044 750 4555 ja 050 561 4142
etunimi.sukunimi@letk.fi
www.lahdenensijaturvakoti.fi

PERHENEUVONTA JA ERORYHMÄT
Lahden seurakuntien Perheasiain neuvottelukeskus
Vapaudenkatu 6 A, 2.krs, 15110 LAHTI
p. 044 7191 535, ajanvaraus ma, ke ja pe kello 8-11
www.parisuhdeapua.fi

MIESSAKIT RY:
ERORYHMÄT MIEHILLE, HENKILÖKOHTAISET KESKUSTELUT
Aleksanterinkatu 30, 15110 LAHTI
050 511 3360, miessakit.lahti@miessakit.fi
www.miessakit.fi

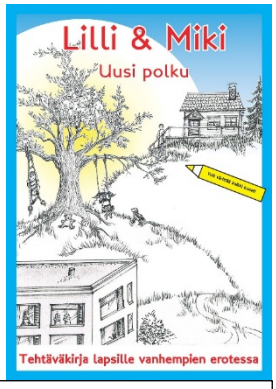

Lilli ja Miki – uusi polku; Tehtäväkirja lapsille vanhempien erotessa
Tehtäväkirja on tarkoitettu 6-12 -vuotiaille lapsille, joiden vanhemmat ovat eronneet. Sen tarkoitus on auttaa lasta käsittelemään eron tuomia muutoksia sekä eroon liittyviä tunteita ja ajatuksia.

Tehtäväkirja on tilattavissa
www.lahdenensijaturvakoti.fi
tai toimisto@letk.fi, (hinta 5 €.)

LAHDEN SEUDUN KRIISIKESKUS
Rautatienkatu 19 B, 15110 LAHTI, 03 877 660,
ajanvaraus ma-pe kello 9-10:30, toimisto@lahdenkriisikeskus.fi www.lahdenkriisikeskus.fi

LAHDEN SEUDUN YHDEN VANHEMMAN PERHEET
Olohuone, parittomien turinat, 09 147 215 tai 040 541 5294
lahdenseudunyvp@gmail.com www.yyl.fi

ARJEN TUEN PALVELUT – PHSOTEY
p. 044 780 2275, 044 729 7777 ja 044 018 7175
www.hyvis.fi/fi/web/paijat-hame/apua-ja-tukea-lapsiperheen-arkeen#/

PÄIJÄT-HÄMEEN KÄRÄJÄOIKEUS
Päijät-Hämeen käräjäoikeus / Lahden kanslia, Oikeustalo, Askonkatu 9, 15100 LAHTI,
p. 029 564 7000, paijat-hame.ko@oikeus.fi

EROAUTTAMINEN NETTILINKIT
www.apuaeroon.fi
https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/nain-me-autamme/eroauttaminen
www.mll.fi/vanhempainnetti/kipupisteita/perheen_kriisit_ja_muutokset/vanhempien_ero

Kirjallisuutta

Alpola, Nivala, Tonttila. Nuorten tukeminenn vanhempien erotessa – tutkimusnäkökulmia ja hyviä käytäntöjä

Cacciatore; Eropohdintoja pikkulapsivaiheessa.

Fisher; Jälleenrakennus – kun suhteesi päättyy

Kinnula; Solmu parisuhteessa.

Koskela; Avioero suomalaisen miehen kokemana. Ero ja erosta toipuminen prosessina.

Linnavuori; Lasten kokemuksia vuoroasumisesta. Jyväskylän yliopisto

Linnavuori, Murtorinne-Lahtinen, Heikinheimo; Kaksi kotia – selviytymisopas vuoroasumiseen

Litmala; Lakiopas avioeroon

Litmala; Lapsen asema erossa

Pruuki, Sinkkonen; Lapsi ja ero. Eväitä eteenpäin.

Raittila, Sutinen. Huonetta vai sukua. Elämää uusperheessä.

Rajala; Isävuoro. Miehekäs selviytymisopas eroon

Marika Rosenborg; Sinä selviät kyllä

Stolbow; Erosta eteenpäin

Stolbow; Vanehmpieni kaltainen

Honkasalo; Eropaperit (romaani)

”YHTEISTYÖVANHEMMUUDEN KOLMIO”

Parisuhde voi päättyä – Vanhemmuus ei.

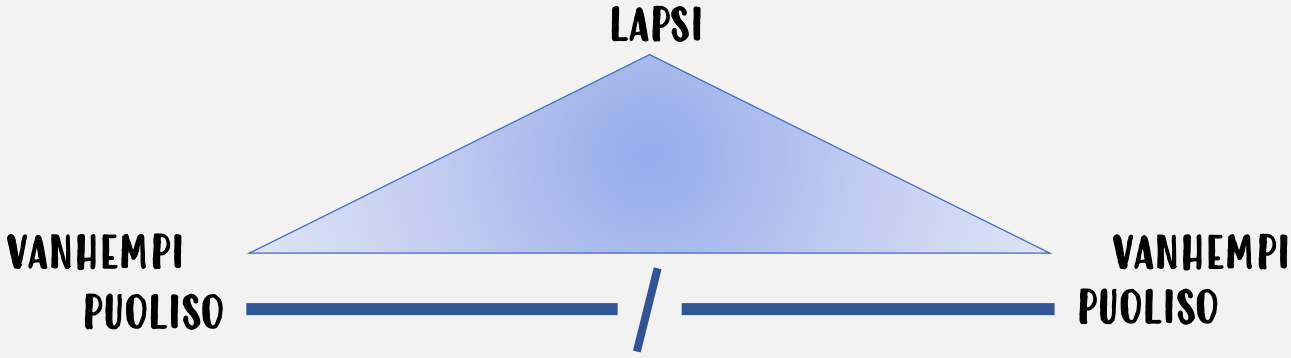

ERO LAPSIPERHEESSÄ - TYÖ

YHTEYSTIEDOT:

Anne Meritie p. 044 750 4555
Mika Ketonen p. 050 561 4142

Launeenkatu 8, 15100 LAHTI

etunimi.sukunimi@letk.fi

www.lahdenensijaturvakoti.fi

Tämä opas on tarkoitettu eroa miettiville ja eronneille vanhemmille sekä heidän läheisilleen. Opasvihkonen sisältää tietoa eroon liittyvistä asioista sekä käytännön neuvoja erotilanteeseen. On hyvä muistaa, että ero koskettaa aina myös lapsia ja eron vaikutukset lapsen elämään riippuvat pitkälti siitä, miten vanhemmat hoitavat eron.